

# Carles Vivó, l'artista tastaolletes

Text: Xevi Planas

Cal recórrer al tòpic per definir Carles Vivó. Home de moltes aficions, aquest artista de vocació renaixentista és el paradigma del tastaolletes. Si hi ha algú a Girona que s'ha vist amb cor de fer cursos sobre una dotzena de temes ben diferents, és Carles Vivó, que tota la vida ha obert finestres al món de la cultura.

Fotos: Josep Maria Oliveras

M

oltes persones pensen que vostè és de Girona de tota la vida, però en realitat va néixer a Salt i procedeix d'una família arrelada en altres indrets...

– Tot i que el meu pare treballava en el ram del tèxtil, perquè era el director de la fàbrica Coma i Cros de Salt, l'avi, el besavi i el rebesavi venien del ram de la marina. Des de capità de vaixell fins a calafat o pràctic del port de l'Havana, tots eren del ram mariner i originaris del Maresme. La família de la meua mare, en canvi, prové de Besa-

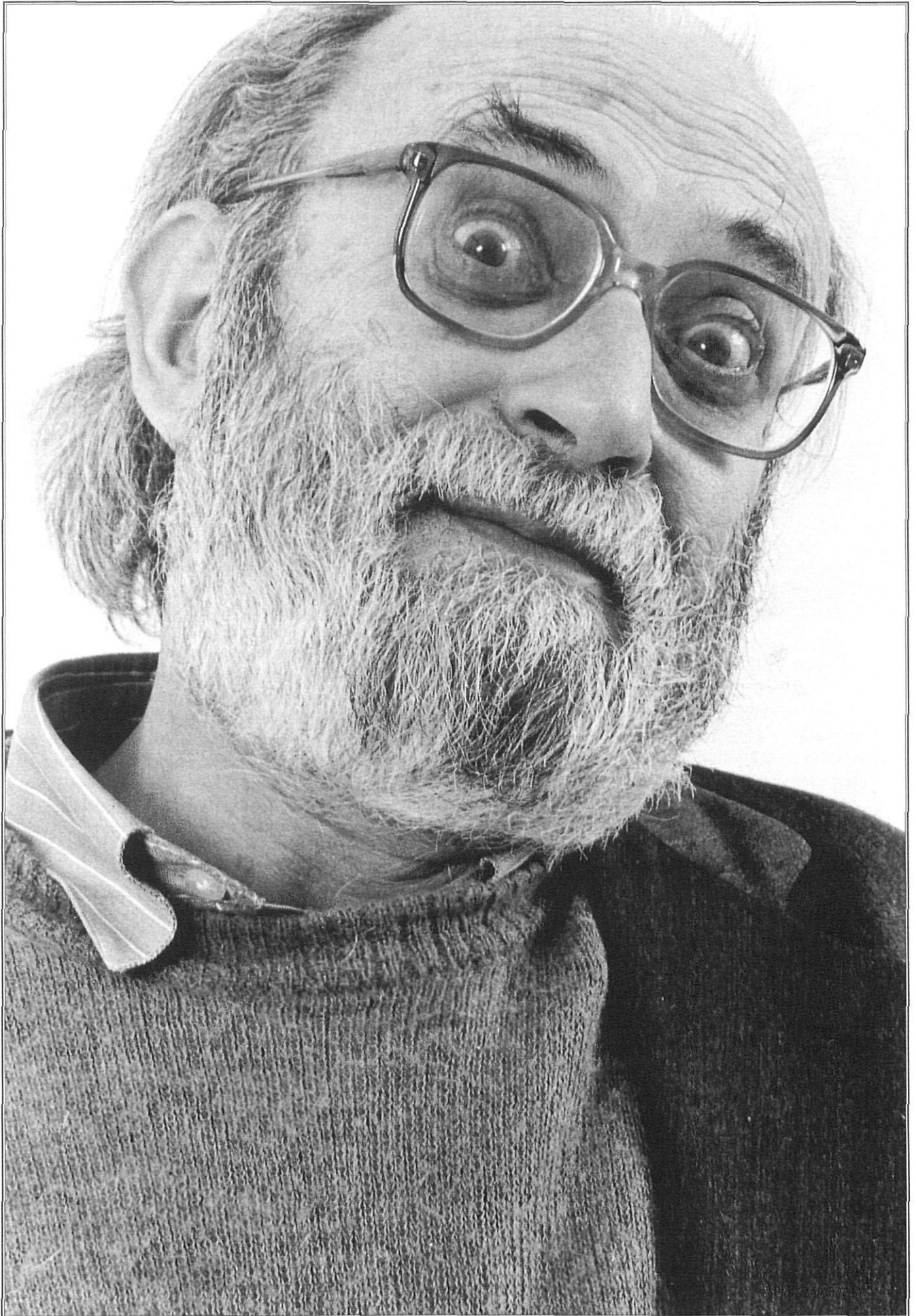
lú. Jo vaig néixer a Salt. Quan va acabar la guerra, vam venir a viure a Girona i vaig anar al col·legi dels Maristes durant nou anys. Durant el batxillerat, em limitava a estudiar.

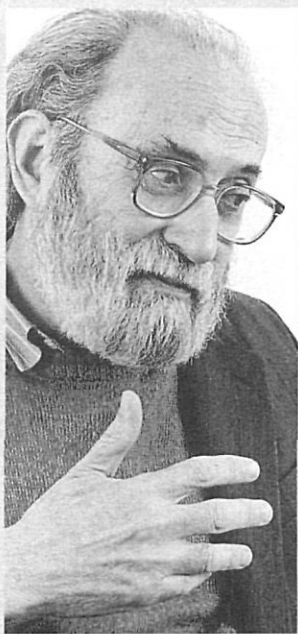
– Quan el va acabar, va començar a organitzar activitats culturals?

– Em vaig anar embolicant en iniciatives. M'agradava dibuixar, vaig fer la primera exposició, vaig entrar al Cercle Artístic, on vam anar programant activitats amb l'Emília Xargay, l'Enric Marquès, en Paco Torres Monsó... Una colla de gent que vam néixer entre el 1925 i el 1935, i que potser som de la generació perduda, vam anar obrint moltes portes. Quan em pregunten si sóc un artista, jo sempre dic que la meua obra important és la feina que vam fer en aquell temps obrint portes i finestres, introduint activitats poc habituals en aquell moment i canviant una mica l'ambient. Aquesta és la feina que he fet de la qual estic més orgullós, més que no pas de la meua obra artística.

– Guarda bons records de la seva infantesa?

– De petit, vaig estar fins als cinc anys immers en l'entorn d'una fàbrica, en un ambient estrictament familiar, tot i que tenia un parell d'amics. Durant la guerra





**C**arles Vivó i Siqués va néixer a Salt el 3 de desembre del 1930. Viu a Girona des del 1939. Ha practicat diferents disciplines artístiques i ha desenvolupat una intensa activitat com a divulgador cultural escrivint articles per a diferents publicacions, pronunciant conferències, fent cursos i presentant exposicions. Ha impulsat nombroses iniciatives, sovint a l'aixopluc d'entitats en les quals ha col·laborat. Interessat en camps molt diversos de les humanitats, ha estat l'introduïdor a la zona de Girona de nombroses manifestacions dels àmbits cultural i social.

Com a escriptor, ha publicat en revistes diversos contes, sovint de temàtica gironina tractada amb elements fantàstics, i és autor de *Llegendes de Girona*. Li agradaria reunir els seus contes en un volum i escriure un estudi sobre els símbols de la catedral de Girona.

vaig estar a Vilassar de Mar. Després de la guerra, quan la família ja estava instal·lada a Girona, vaig estudiar als Maristes. No tinc gaire bon record d'aquesta època, perquè el col·legi era molt repressiu. Ara que es parla tant d'immersió, penso que a mi em van fer una immersió brutal al castellà, obligant-me a cantar himnos nacionals del Movimiento i introduint-me a la formació premilitar o a la disciplina del Frente de Juventudes o a la de l'Acción Católica d'aquell temps. La cultura que em van donar a escola encara em serveix, però l'educació que hi vaig rebre me l'he hagut de treure tota del damunt.

– Va deixar els estudis més aviat del que hauria volgut?

– Vaig treure'm el títol del batxillerat i aquí es van acabar els meus estudis. Molt temps després, quan es va obrir el Col·legi Universitari de Girona, vaig fer el graduat d'Història. I ara, per celebrar la meua jubilació, curso estudis de Teologia. A part de tot això, la major part dels meus estudis són no oficials. No he parat mai de llegir, aprendre, estudiar i, sempre que he pogut, ensenyar, en curssets sobre mil temes.

– Els joves d'abans eren més inquiets culturalment que els d'ara?

– Abans els nens feien més vida de carrer. Ara, en canvi, els infants quan són fora de classe es dediquen a practicar activitats esportives o similars. Avui dia no hi ha la vida de colla

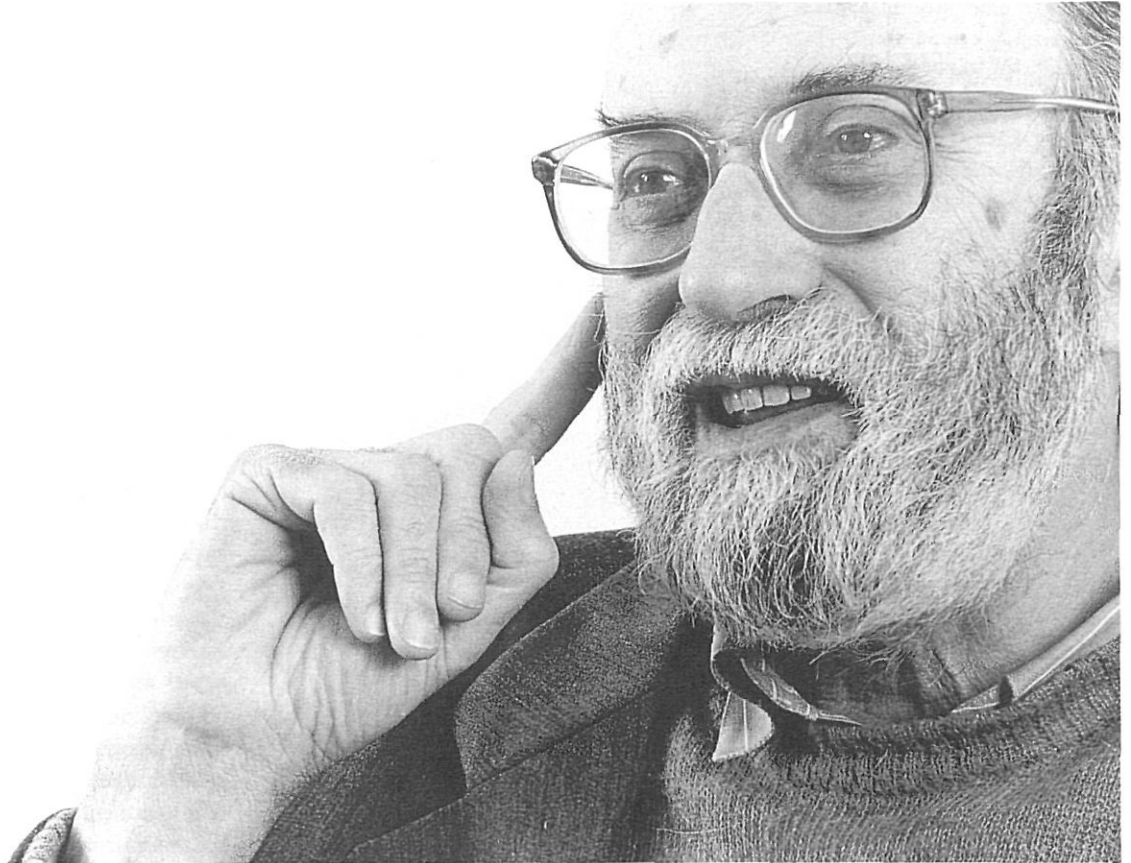
“

Potser som  
de la generació perduda,  
però vam obrir  
moltes portes.

”

d'abans. Llavors les diversions eren més elementals, més senzilles, però potser donaven ocasió a fer coses més profitoses, de més profunditat. Abans hi havia més tendència a anar a la biblioteca, perquè no hi havia les possibilitats d'oci que hi ha ara: la televisió, les discoteques... La gent llegia més. Per exemple, si veies una pel·lícula vagament històrica, després anaves a la biblioteca a buscar un llibre que t'expliqués si de veritat havia passat el que havies vist al cinema. Tant era que tractés de l'oest americà com de Maria Estuard. Avui dia això és inconcebible. La gent només acostuma a fixar-se si a la pel·lícula hi ha





més cops de puny o menys, o si la protagonista fa de bon veure, o es queden amb aspectes d'aquests marginals. Abans hi havia més cultura. N'hi havia més no pas perquè la gent d'abans fos més trempada que la d'ara, sinó perquè tenia menys possibilitats de distracció.

– Quan algú parla de Carles Vivó, tard o d'hora acaba dient que vostè és un polifacètic...

– Alguns em diuen polifacètic, però aquesta paraula no m'agrada gens. N'hi ha una de molt catalana que potser explica millor el que sóc. Jo sóc un tastaolletes. Ser tastaolletes té un avantatge i un inconvenient. L'avantatge: sé més coses que molta gent i això em dona una riquesa que em permet relacionar un tema amb un altre. L'inconvenient: no he pogut aprofundir prou en cap de les disciplines per les quals m'he interessat. Potser tinc una cultura molt extensa, però només és profunda en alguns aspectes. Hi ha gent que vol acumular diners. Jo vull adquirir coneixements. Per aquesta raó, em poden interessar camps molt diferents: el món oriental, la fotografia, la cal·ligrafia, la pintura, els titelles i mil coses diverses, cada una de les quals m'ha enriquit una mica. Sé, però, que qualsevol persona que

estudii bé només un d'aquests àmbits en sabrà molt més que jo. No tinc cap problema a reconèixer-ho.

– Se sent hereu de l'esperit renaixentista?

– Diuen que cada renaixentista volia ser un uomo universale. Una vegada, un amic, mig de broma, em deia que jo era un uomo universale. Jo li vaig dir que no, que jo, en tot cas, era un homenet universal. Universal en el sentit que toco de tot. Homenet en el sentit que no tinc, ni de bon tros, la categoria que

“

Sé més coses  
que molta gent,  
però no he pogut  
aprofundir  
prou en cap

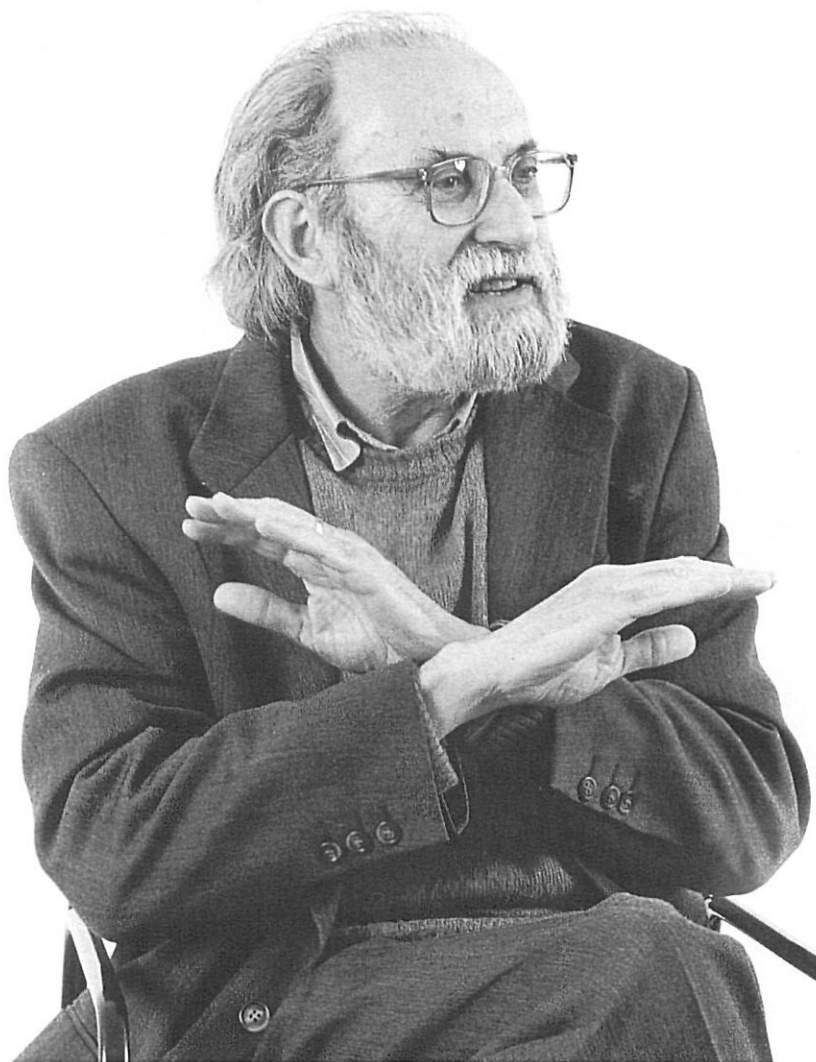
”

tenia aquella gent. Una de les virtuts més importants que pot tenir una persona és la tiferania, no en el sentit de saber què fa el veí, sinó en el de voler tenir més cultura. Des d'aquest punt de vista, estic molt content de ser tiferan, de ser un homenet universal.

– Per abastar tants àmbits, cal ser forçosament autodidacte?

– En bona part, sí. He cursat estudis acadèmics i no me'n penedeixo gens. Sóc conscient, però, que els estudis acadèmics només et donen una carcassa, una mena d'armaris amb molts de calaixos perquè els vagis omplint tu mateix. La majoria de la gent els deixa buits. Jo procuro omplir cada calaixet. Haver estudiat d'una manera estructurada et dona un fons de cultura que et permet interrelacionar mons pels quals només t'hauries interessat ocasionalment. Si jo m'he sentit atret per la cal·ligrafia, per exemple, no ha estat només perquè m'hagi interessat la cal·ligrafia de manera estricta, sinó perquè l'he pogut relligar també amb els llibres, la cultura medieval, l'orde dels benedictins, l'art abstracte, les filosofies orientals... Conec gent que té molts coneixements, però que són molt desestructurats i que al final no li serveixen per res.





Els passa com a aquell que posa magnèsia a l'aigua: fa molta bromera, però no és prou consistent. Tots ens hem de reciclar. L'especialització va bé des del punt de vista utilitari, però cal saber de tot. Els científics haurien d'anar a classes d'humanitats, per exemple.

– Si s'hagués de fer imprimir una targeta en la qual constés, al costat del nom, a què es dedica, ¿què hi posaria?

– Quan m'han demanat com m'havien de presentar abans d'una conferència, mai no he sabut exactament què dir: artista, investigador? No ho sé. Que em presentin amb el meu nom. Jo el que faig és de Carles Vivó. A grans trets, podria dir que bàsicament m'interessen dos camps: la plàstica o les arts visuals i la significació. En el primer cas, no faig una distinció especial entre el dibuix, el gravat, la fotografia o la il·lustració. Estic content d'haver muntat un grapat d'ex-

posicions, i no únicament de la meua obra, sinó també d'altres persones. En el segon cas, m'interessen molt els símbols, els signes, els fets esotèrics o màgics. No és pas que cregui en l'astrologia o en l'eficàcia de la màgia, però sí crec, per exemple, en el significat de cada carta del tarot. No m'obsessiona l'efectivitat real de tot això, sinó els signes que s'utilitzen, la litúrgia, el que hi ha amagat a darrere. De vegades, m'he interessat per algun món concret pel seu aspecte visual. He volgut conèixer el budisme zen, per exemple, per la seva plàstica.

– Una lectura visual d'una determinada realitat l'indueix a entrar-hi més a fons?

– Sí. Quan vaig veure la pel·lícula *El nom de la rosa*, després de constatar que el llibre era millor que el film, de seguida vaig començar a lligar caps. A la pel·lícula, hi ha aspectes visuals que no hi surten només per fer bonic. En un

moment determinat, a la biblioteca del monestir, apareix algú fullejant un llibre. És una reproducció del *Beatus de Girona*. El conec bé, perquè l'he estudiat. També em vaig assabentar que Umberto Eco, molt abans de ser famós, va passar una temporada a la Residència Internacional de Girona. Se n'anava sovint a la catedral de Girona o al monestir de Sant Pere de Roda, que el va inspirar una mica per escriure *El nom de la rosa*. La gràcia de la pel·lícula no la trobo en una escena d'un frare que fa de detectiu i descobreix un assassinat, sinó en el que et suggereix per relacionar fets diferents.

– Deia que durant el franquisme va voler obrir finestres al món de la cultura. La política no el va temptar mai?

– Als anys 50 i 60, hi havia dues classes de persones: les que ho acceptaven tot i les que es rebel·laven. Entre les que es rebel·laven, hi havia les que ho feien políticament. Jo mai no he tingut vocació política. No n'he tingut no pas per falta d'interès, sinó per falta d'estómac i de mentalitat. Tinc el defecte de conservar la memòria i recordo el que deien molts polítics fa anys. Si fes política, seria un pessim polític. Més que menar una lluita heroica, el que fèiem alguns llavors era obrir finestres enmig de la Girona grisa i tancada. El mite de la Girona grisa i negra va ser cert entre el 1939 i els anys 70. Ara no. Ara tot ha canviat molt. Ja voldrien moltes ciutats que tenen fama de ser obertes ser-ho tant com ho és Girona. Si llavors potenciàvem l'art modern, era perquè es veïés que no únicament hi havia l'art oficial, que era espantosament acadèmic. Els artistes teníem una mena de butlla. Encara que fos amb censures i amb moltes dificultats, se'ns deixaven fer moltes coses que a un senyor del Partit Comunista no li deixaven fer perquè estava prohibit. Amb l'excusa que estàvem una mica bojós, ens deixaven fer. Llavors els artistes érem com els bojós a l'edat mitjana, que tenien una butlla. A mi, per exemple, m'agradava dur barba. Potser vaig ser el primer gironí que en vaig portar, després del doctor Pipe Sánchez. Em deien el nom del porc, però m'ho consentien perquè era artista. Ara tothom du barba: el governador, el president de l'Audiència i un dia d'aquests se'n deixarà el bisbe...

– També es va apuntar a algunes experiències cinematogràfiques...

– Sempre m'ha interessat més la fotografia que el cinema. Vaig ser president de l'associació fotogràfica de Girona, he estat als jurats de dotzenes de concursos de fotografia... Però també vaig treballar en alguns projectes cinematogràfics. Una vegada fins i tot vaig pintar amb pastel una petita part de la façana de la catedral per a una pel·lícula en què en Jordi Soler feia de protagonista. L'Antoni Varés també em va cridar per fer un paper en un film seu en què necessitava un actor que portés barba. Jo no sabia que em volia per això i resulta que el dia abans me la vaig afaitar. Em van haver d'enganxar una barba postissa...

– Molts lectors el coneixen pel seu llibre sobre les llegendes de Girona, que ha estat un èxit. L'ha sorprès que s'hagi venut tant?

– No. A la gent li agrada les llegendes i se les fa seves. He recollit llegendes documentades des de fa molts anys i n'he recollit d'apòcrifes. La de la Cucollona la vam crear entre l'Emili Massanes, que es va inventar el personatge, la meva dona i jo. Ja se'ns ha escapat dels dits. Alguna vegada algú me l'ha explicada d'una manera que no es correspon amb la història original i quan he dit que no anava ben bé així no em creien.

“

Umberto Eco,  
abans de ser famós,  
va passar una temporada  
a Girona.

”

Això demostra que les llegendes són vives. Cadascú les adapta al seu aire.

– Vostè ha estat l'introduïdor a Girona de múltiples realitats de la vida cultural i social. Per exemple, va ser el primer que va divulgar-hi la figura de Lanza del Vasto, el màxim exponent de la no-violència a Europa. Quin record en té, de la relació que hi va mantenir?

– Vaig tenir coneixement de L'Arca, la comunitat que va fundar Lanza del

Vasto, a través d'un article d'Alfonso Comín a El Ciervo i vaig voler passar-hi una petita temporada, al final dels anys 60. Allà vaig descobrir l'objecció de consciència i vaig ser el primer que en va parlar a Girona en un acte públic quan vaig fer una conferència explicant què feien a L'Arca. Arran de la meua visita a aquesta comunitat, vaig tenir una certa relació amb Lanza del Vasto. El veia quan jo anava a L'Arca, quan ell venia a fer unes estades a Catalunya i un parell de cops que va ser a casa meua. Era una persona que tenia un aspecte físic impressionant. Tenia una força de lleó. Era un home molt rígid, que estava tan convençut del que creia que no acceptava discrepàncies. Sé, però, que amb el temps va anar canviant i que va suavitzar la seva actitud. La seva filosofia era molt interessant i continuo compartint-ne molts aspectes. Li agradava molt el barri vell de Girona. De la catedral, el que el va fascinar més, curiosament, tenint en compte que ell era un enamorat de l'art romànic, era l'estàtua del Crist jacent d'en Domènec Fita. Considerava que allò sí que era art modern.

Xevi Planas

